

В статье рассматриваются тенденции в воспитании „добропорядочных граждан” в школах США.

Барилко Є.О. – аспірант кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Червонецький В.В.

ВИХОВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕРЕКЛАДАЧА ЗАСОБАМИ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ

С. М. Барилко

У статті розглядається проблема виховання творчої особистості майбутнього перекладача засобами зарубіжної літератури у позааудиторній роботі.

В статье рассматривается проблема воспитания творческой личности будущих переводчиков средствами зарубежной литературы во внеаудиторной работе

Постановка проблеми у загальному виді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

У новітніх концепціях виховання сучасної людини (Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття), Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті, Концепція педагогічної освіти) одним із стратегічних завдань є створення сприятливого середовища для формування творчої особистості майбутнього фахівця, реалізації та самореалізації його природних задатків, здібностей і можливостей у навчально-виховному процесі. Такий гуманістичний підхід орієнтує на розвиток особистості, її цінності, особистісну свободу, самотворчість у всіх сферах діяльності. Отже, формування особистості, здатної до творчої діяльності, є актуальним завданням сучасної освіти.

Аналіз останніх досліджень, в яких започатковане розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Психолого-педагогічні аспекти формування творчої особистості розглядаються в дослідженнях В. Алфімова, Б. Ананьєва, І. Беха, Д. Богоявленської, С. Бондаренко, О. Кульчицької, Н. Мартинович, Г. Андерсена, Ф. Баррона, А. Маслоу, С. Медніка, А. Осборна, К. Роджерса, К. Тейлора та ін.

У контексті національної освіти, підґрунтя якої становлять гуманістичні цінності, ефективним засобом виховання людини ХХІ століття є мистецтво, зокрема література, яка збагачує почуття і розум індивіда, формує естетичний і моральний образ людини-творця.

У наукових працях Б. Лихачова, Д. Лихачова, Л. Масол, Н. Миропольської, Г. Падалки, О. Рудницької, Г. Шевченка, Б. Юсова підкреслюється, що всі види мистецтва збагачують свідомість молоді прикладами високого гуманізму, формують стійку систему цінностей у процесі творчої діяльності, пробуджують прагнення до самореалізації.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Оскільки, як зазначають провідні вітчизняні вчені (Г. Костюк, О. Леонт'єв, С. Максименко, В. Моляко, Я. Пономар'єв та ін.), творчість особистості формується як у шкільні, так і в студентські роки, то вища школа покликана відіграти провідну роль у творчому розвитку студентів. Проте в сучасній педагогіці існують певні прогалини щодо творчого розвитку студентства засобами зарубіжної літератури. Вони зумовлені репродуктивно-виконавчими видами робіт, практикою залучення до творчої діяльності малої кількості студентів. Внаслідок цього переважна більшість майбутніх фахівців перебуває поза цієї своєрідної і важливої сфери мистецько-виховного впливу. Крім того, великий виховний потенціал зарубіжної літератури у процесі творчого становлення студентів залишається поза увагою педагогів та психологів. Формування творчої особистості студентів має здійснюватися не тільки в аудиторії (на лекціях і практичних заняттях), але і в позанавчальній діяльності.

Формування цілей статті (постанова завдання)

У статті узагальнено деякий досвід роботи зі студентами-майбутніми перекладачами у позааудиторній роботі.

Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Сучасні філософи розглядають творчість як еволюціонуючу форму активності людей, що виражається в різноманітних видах діяльності і веде до розвитку особистості. Проблеми творчості інтенсивно досліджувалися і вченими-психологами. Творчість – це умовний термін для визначення психічного акту, що виражається у втіленні, відтворенні або комбінації даних нашої свідомості в новій формі у сфері абстрактного мислення, художньої та практичної діяльності (творчість наукова, поетична, музична, мистецтвознавська тощо).

І. Гутчин визначає творчість як цілеспрямовану діяльність людини, яка завжди містить елементи новизни та несподіваності, створює нові матеріальні та духовні цінності, що мають суспільне значення.

С.Рубінштейн розглядав творчість як діяльність, яка створює щось нове, оригінальне, що при цьому входить не тільки в історію розвитку самого творця, але й в історію розвитку науки, мистецтва.

Значущим в аспекті нашого дослідження є висновки О.Потебні у галузі психології мови, в яких автор, аналізуючи структуру поетичної творчості, розкриває психологічну структуру слова, виділяє його зміст, зовнішню та внутрішню форми.

Американський психолог Е. Фромм розглядає творчість як уміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, спрямовуючи свою діяльність на відкриття нового; як здібність до глибокого усвідомлення свого досвіду; як здібності дивуватися і пізнавати.

Ми поділяємо думку тих учених, які вважають, що творчість людини визначається не в об'єктивно новому кінцевому продукті, а в самостійному створенні нею системи власних взаємовідносин зі світом, у перетворенні цього світу і себе в ньому.

Л. Виготський відзначав суспільно-педагогічну цінність творчості, яка полягає у всебічному розвитку людини, у формуванні універсальних творчих можливостей, що забезпечують їй успіх у найрізноманітніших видах діяльності.

Ми згодні з думкою В. Алфімова, що творча особистість – це такий тип особистості, для якого характерні постійне прагнення до самореалізації, стійка спрямованість на творчість, результат якої обумовлюється розвинутими творчими здібностями, стимульованими відповідною до неї мотиваційною структурою. Вчений виділяє такі показники, які особливо характеризують творчу особистість, – креативність, інтуїцію, творчу уяву, дивергентність мислення,

оригінальність мислення, асоціативність мислення. Знання якостей творчої особистості студентів дозволяє своєчасно виявити їхні творчі здібності. З урахуванням теоретичного і практичного досвіду з цього питання встановлено, що формування творчої особистості, стрижнем якої є потреба у творчості, відбувається у процесі творчої діяльності. У статті доведено важливість і необхідність формування творчої особистості студентів засобами зарубіжної літератури, зокрема у позааудиторній роботі. Так, на кафедрі теорії і практики перекладу германських і романських мов філологічного факультету Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля склалася добра традиція: проводити конкурс студентського художнього перекладу. Вперше конкурс відбувся у листопаді 2007 року. Він пройшов дуже вдало. Тридцять студентів брали в ньому участь. Найкращі студентські переклади було опубліковано в збірці „Матеріали I-го Студентського Конкурсу художнього перекладу”. Минулого року на конкурс було подано 50 перекладів. Студентам-майбутнім перекладачам було запропоновано зробити переклади літературних творів видатних англійських, американських, німецьких і французьких авторів. Наша мета полягала в залученні студентів до активної творчої діяльності. Гарне оповідання або вірш глибоко впливає на емоції, удосконалює смаки, а також урівноважує почуття, облагороджує душу. Фундаментом для творчої діяльності є правильно підібраний матеріал. Критеріями відбору творів було:

- високий художній рівень творів;
- наповненість твору романтичними, героїчними, емоційно піднесеними образами;
- зверненість до проблем сучасності.

Велику роль у розвитку літературної творчості студентів відіграє поезія, тому ми б хотіли більш детально зупинитися на перекладі поетичних творів. Безпосередньо літературно-творча діяльність успішно сприяє розвитку метафоричності, поетичності, образності мислення, естетиці словесної творчості. Саме такі якості продемонстрували переможці II-го студентського конкурсу художнього перекладу. Перше місце у Конкурсі 2008 року в номінації «Переклад поезії з англійської мови українською» посіла студентка Спінеєва Олена (ФФ-351), найкращий переклад у номінації «Переклад поезії з англійської мови російською» зроблено студенткою Образцовою Ольгою (ФФ-351).

Наводимо переклади переможців та призерів II-го студентського конкурсу художнього перекладу.

The Pasture (Robert Frost)

I'm going out to clean the pasture spring;
I'll only stop to rake the leaves away
(And wait to watch the water clear I may):
I shan't be gone long. – You come too.

I'm going out to fetch the little calf
That's standing by the mother. It's so young
It totters when she licks it with her tongue.
I shan't be gone long. – You come too.

Вигін (переклад Спінеєвої Олени, група ФФ-351)

Виходжу я на вигін навесні,
В джерелі листя розгрібати час,
Нехай вода прозорішає враз,
Приходь і ти, я не загаюсь тут.

На думку спало ось мені:
З собою взяти кволе ще теля,
Від дотиків хитається маля.
Приходь і ти, я не загаюсь тут.

Пастбище (переклад Єрмолаєвої Яни, група ФФ-351)

Весенним утром я на пастбище приду,
Его очищу от листвы, пусть зеленеет
Трава в росе и ветерком повеет.
Я там не задержусь. – Ты приходи, я жду.

За маленьким теленком я пойду,
Он весь дрожит, прижался к маме,
И сделав первые шаги, вдруг испугался.
Я там не задержусь. – Ты приходи, я жду.

Delay (Elizabeth Jennings)

The radiance of the star that leans on me
Was shining years ago. The light that now
Glitters up there my eyes may never see,
And so the time teases me with how

Love that loves may not reach me until
Its first desire is spent. The star's impulse
Must wait for eyes to claim it beautiful
And love arrived may find us somewhere else.

Утрата (переклад Образцової Ольги, група ФФ-351)

Сияющий в ночи мне звездный свет
Погас давным-давно. А тот, что ныне,
Увидит мир лишь через много лет.
За это время медленно остынет.

Любовь моя, которой мне не знать,
Пока не стихнет первый приступ страсти.
Как звездный свет к нам может опоздать,
Так и любовь настигнет лишь отчасти.

Промедление (переклад Козачкової Ганни, група ФФ-352)

Звезда, которая сияет надо мною,
Свой дарит свет нам миллионы лет.
А может, мне не встретиться глазами с той звездой,
Ведь времени-проказника не остановишь бег.

А может, так же и мне не судилось
Все прелести земной любви познать?
Но нет, я знаю, что бы ни случилось,
Любовь придет, а с ней и божья благодать.

Friday (Elizabeth Jennings)

We nailed the hands long ago
Wove the thorns, took up the scourge and shouted
For excitement's sake, we stood at the dusty edge

Of the pebbled path and watched the extreme of pain.

But one or two prayed, one or two
Were silent, shocked, stood back
And remembered remnants of words, a new version,
The cross is up with its crying victim, the clouds
Cover the sun, we learn a new way to lose
What we did not know we had
Until this bleak and sacrificial day,
Until we turned from our bad
Past and knelt and cried our dismay,
The dice still clicking, the voice dying away.

Пятница (переклад Захаренко Ксенії, група ФФ-341)

Мы руки к кресту прибывали гвоздями
Лоб был, как ножами, изрезан шипами
Мы вместе толпились на пыльной тропе
И крики восторга звучали в толпе.

Но двое из нас от толпы в стороне
Застыли печально в немой тишине,
У них в голове проносились слова,
И образ креста, и с венцом голова.
Когда солнце пряталось за облака,
Мы поняли вдруг, что теперь на века
Теряем того, о ком даже не знали
До этого страшного судного дня.

Тогда мы впервые проснулись в смятенье,
Кричали и плакали, пав на колени.
Но нам отвечала лишь в поле трава,
И в пустоте растворялись слова.

Stars (Robert Frost)

How countlessly they congregate
Over our tumultuous snow,
Which flows in shapes as all as trees

When wintry winds do blow!

As if with keenness for our fate,
Our faltering few steps on
To white rest, and a place of rest
Invisible at dawn,

And yet with neither love nor hate,
Those stars like some snow-white
Minerva's snow-white marble eyes
Without the gift of sight.

Звезды (переклад Кувшинової Ганни, група ФФ-341)

Неисчислимы, как снежинки, —
Небес созвездия видны.
Рисуют в воздухе картинки —
Лесов невидимые сны.

Едва шагнув своей стопой,
Исчезнет след наш сразу.
С восходом обретут покой,
Невидны станут глазу.

Ах звезды, звезды... Холодны —
Что взгляд Минервы, что они!
Без чувств, эмоций в небесах,
Как мир вокруг в ее глазах.

Ми бачимо, що переклади, зроблені майбутніми перекладачами, є дуже цікавими, і, на думку журі, заслуговують найвищої оцінки. Завдяки літературній творчості майбутні фахівці включалися у процес співтворчості з митцем (сприйняття твору, його естетична оцінка, естетичне судження). Літературно-творча діяльність розвиває підвищену емоційність, образність мислення, багатство художніх асоціацій, формує потребу у творчій діяльності.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку

Таким чином, зарубіжна література посідає одне із провідних місць у вихованні творчої особистості студентів, вона має особливий імпульс для розвитку творчих здібностей, допомагає сформуванню умінь творити й плідно працювати. Творча природа літератури відкриває особливо великі можливості для розвитку творчого потенціалу майбутніх перекладачів.

Надалі необхідно продовжувати дослідження щодо виховання творчої особистості студентів засобами зарубіжної літератури.

Література

1. Алфімов В.М. Ефективність виховання творчої особистості / В.М.Алфімов // Духовність особистості : методологія, теорія і практика. – Луганськ. – 2006. – Вип. 3 (16). – С. 3-21.
2. Концепція виховання дітей і молоді в національній системі освіти // Зб. Міносвіти. – 1996.- №13.
3. Моляко В.О. Концепція виховання творчої особистості / В.О. Моляко // Радянська школа. – 1991. - № 5. – С.47.
4. Національна доктрина розвитку освіти: Затв. Указом Президента України від 17 квіт. 2002 р. №347 // Освіта. – 2002. – 24 квіт.-1 трав.(№26).– С.2-4.
5. Пономарёв Я.А. Фазы творческого процесса / Я.А.Пономарёв // Исследование проблем психологии творчества. – М.: Наука, 1983. – С.23-25.
6. Потебня А.А. Слово и миф / А.А.Потебня. – М.: Правда, 1989. – 624 с.
7. Шевченко Г.П. Духовність та духовна культура / Г.П. Шевченко, О.С.Белих, Є.А.Зеленов.–Луганськ: Східноукр. нац.унів.ім. В.Даля, 2006.– 256с. – (Формування духовної культури учнівської молоді засобами мистецтва: монографія).
8. Fromm E. The creative in H.Anderson (Ed.) Creativity and its cultivation. – New York: Harper and Row, 1959.

Барилко Світлана Миколаївна – доцент кафедри теорії і практики перекладу германських та романських мов, заступник декану філологічного факультету Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Миропольська Н.Є.